

RICARD VIVES I SABATÉ 1907 - 2007

Joan Roig i Montserrat

Els pobles, vull dir els països, ben sovint obliden tantíssimes persones que, sense grans títols ni càrrecs, dia per dia els han anat enriquint i construint, de vegades de la manera més simple, més original i, a voltes, estranya.

Vet-ne aquí un exemple: Fa cent anys que va néixer Ricard Vives i Sabaté, prolífic editor, autor i fervent entusiasta d'aquests fulls tan nostrats i originals que en diem Goigs, als quals va donar el seu segell inconfusible i els dotà d'una gràcia peculiar. I, qui l'ha recordat? No conec cap aportació que remarqui la seva tasca indiscutible. Però en la vida humana sempre hi ha brots de Llum! Gràcies a la demanda d'aquesta col·laboració, que m'han fet uns entusiastes «maginets» de Cervera, m'he assabentat del seu centenari i el podré fer reviure exhument amb aquestes notes detalls de la seva tasca gogística. Ells mateixos em van proposar el tema que lliga perfectament amb llur lloable «curolla» d'enaltir el «Gloriós Màrtir» de la Brufaganya. Cal dir que Vives i Sabaté publicà en la seva col·lecció de goigs nogensmenys que quaranta edicions dedicades a sant Magí.

Però, qui era Ricard Vives? Un artesà impressor, un xilògraf, un pintor, un bell exemple de posseir una cultura general en el món de la lletra popular impresa, i, molt especialment en els goigs, car en va publicar més de 1250 edicions, la majoria d'ells decorats amb xilografies sortides del seu art de manejar la gúbia, i, en les darreres dècades, amb els seus dibuixos, potser no tan reeixits, amb una bona sèrie amb textos populars escrits per ell mateix, i, de vegades, fins i tot acompanyats de melodies seves.

Fill d'una família amb arrels a les Borges Blanques, va néixer, casualment, a Reus, i va realitzar tota la seva obra a Vilanova i la Geltrú, a l'ombra del mestre de xilògrafs Enric-Cristòfor Ricart i de la nissaga de bons impressors, els Oliva de Vilanova.

Començà a publicar les seves edicions de goigs el 1947. Els set primers fulls, una joia d'artesanía, foren impresos amb una premsa manual de traure proves d'impremta. Després va adquirir una altra vella premsa, tipus Stanhope, veritable peça de museu, amb la qual va treure a llum més de 500 edicions de goigs; i a partir d'aquí ja va adquirir una minerva on imprimí la resta de la seva obra. En l'ornamentació, tan característica d'ell i amb petites diferències en cada temporada, va utilitzar fonamentalment, com deia abans, els seus boixos i dibuixos i també, en moltes ocasions, belles xilografies antigues que va traure d'arxius i col·leccions públiques i privades. En la majoria d'edicions tan inconfusibles per l'estil, les mides i les orles, feia deliciosos tiratges de bibliòfil impresos en pergamí, en paper de fil, acolorits a mà... Tot un art d'artesanía, engrescador i recercat avui pels col·leccionistes.

Va tenir una relació amical amb Cervera que va tenir incidències en la seva gogística. L'any 1965 editava una sèrie de 12 goigs dedicats a «Imatges de la Mare de Déu que es guarden al Museu Frederic Marès», dels quals, el senyalat amb el número d'ordre 378, és adreçat, com esmenta al dors ell mateix, a una imatge gòtica procedent de Cervera. L'any 1971 fa a la vostra ciutat la primera exposició de la seva obra gogística i com a recordatori edita amb el núm. 638 uns goigs dedicats a Sant Pere venerat a la seva famosa i original ermita ceriverina, cal remarcar que els versos els va escriure ell mateix. I, encara, el 1982 tornà organitzar a Cervera una segona exposició dels seus goigs i es va projectar la interessant pel·lícula de Pau Giralt «Un miler de Goigs», on hom glossa la seva tasca gogística i tipogràfica; en aquesta ocasió va fer una edició commemorativa de goigs, eren el núm. 1164, dedicats al Sant Crist de Sant Antoni, amb un text poètic del P. Codina i la melodia de Simó Giribet.

I cal que evoqui ara tot el floret de goigs dedicats a sant Magí, la majoria per a la ciutat de Tarragona i el santuari de la Brufaganya, però

Fotografia de Ramon M. Razquin. Ulldemolins. 4-7-07.

també n'hi ha de destinades a Barcelona, Vilafranca i Madrid(!). El text generalitzat és el clàssic i ancestral conegut arreu del país:

Puix miracles cada dia
el Senyor obra per vós:
Oïu el qui en vós confia,
sant Magí molt gloriós.

I per il·lustrar-los va gravar tres xilografies, ben reeixides de sant.

Vet aquí una breu ressenya d'aquestes edicions:

- L'any 1953 n'imprimia la primera, destinada a l'ermita del Portal del Carro de Tarragona, amb una xilografia seva. Hi reproduïx el text clàssic esmentat, i porta el número 49.

- El mateix any imprimeix els núms. 50 i 51, molt semblants a l'anterior i destinats a Vilafranca del Penedès i a la Brufaganya.

GOIGS A LLAOR DEL SANT CRIST
DE
SANT ANTONI DE CERVERA
BISBAT DE SOLSONA

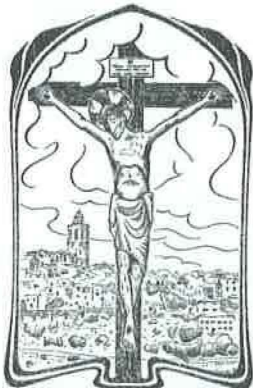
Puix regneu sobre Cervera
des de l'arbre de la Creu:
*Oh Sant Crist, noble senyera,
nostres precs sempre escolteu.*

Bella imatge venerada
des de temps remots ençà,
per dos pelegrins tallada,
àngels que el cel envia.
Bon regal fet a Cervera,
que el rebé com do de Déu.
Oh Sant Crist...

En eterna recordança
d'aquest fet tan prodigiós,
barons dignes de lloança
el volgueren ben vistós
en el frontís, amb delera
de figures d'all relleu.
Oh Sant Crist...

N'ha estat sempre testimoni
de constant veneració
el cambril de Sant Antoni,
lloc propici a reflexió.
La del Crist, faç encisera,
dels devots els cors atreu.
Oh Sant Crist...

El renom d'aquesta imatge
s'escampava pels entorns,
i molts marxen amb coratge
com sentint celestes corns.

¡Santa imatge miraclera,
quants de cors reconforteul
Oh Sant Crist...

El Sant Crist i el Sant Misteri,
flames d'única fornal,
centres de divl encanteri,
la fe aviven per igual:
fe, divina llumenera
que ens fa viure de la Creu.
Oh Sant Crist...

Ens doneu, oh Crist, la vida
perquè tots d'ella visquem,
per donar-la sense mida
pels germans, si els estimem.
¡Oh, què n'és de falaguera
pels qui us ama, vostra creul
Oh Sant Crist...

Acompliu vostra promesa,
que a la Creu ja esteu suspès,
atraient amb fortalesa,

¶ *Us adorem, o Crist, i us beneïm.
B. Perquè per la vostra creu heu redimit el món.*

P R E G U E M

*Senyor, digneu-vos mirar aquesta familia vostra, per la qual nostre Senyor Jesucrist
no va dubtar de lliurar-se a mans dels malvats i de patir el suplici de la Creu.
Pel mateix Crist, Senyor nostre. Amen.*

Edició estampada en recordança de l'Exposició que R. Vives va celebrar d'una sel·lecció dels
seus Goigs a la Caixa de Pensions de Cervera. L'Acte Inaugural fou el dia 29 de setembre de
l'any 1985. En tal avinentesa el cineïsta Pau Giral va presentar la seva notable pel·lícula:

UN MILER DE GOIGS

Aquesta manifestació artística fou patrocinada pel
CENTRE COMARCAL DE CULTURA DE CERVERA.

amb lligams d'amor encès,
tot el poblc que us venera
i heu comprat a tan alt preu.
Oh Sant Crist...

Amor fi en extrem demostra
el gran do que ens heu donat.
¡Vostra Mare, Mare nostral
Sols un Déu pot fer l'esclat.
De tot cor, amb jóia vera
l'acceptem com vós voleu.
Oh Sant Crist...

Perdoneu les nostres culpes,
nostre cor mireu pietós;
no implorem, Senyor, disculpes,
ans tenim ansia de vós.
Vostra Mare és mitjancera:
confiem en el Cor seu.
Oh Sant Crist...

Desterreu tota injustícia,
corruptió i odi violent;
mai dels homes la cobdícia
no s'empari de la gent.
Que tothom amb fe sincera
vingui a vós com bon romeu.
Oh Sant Crist...

Puix regneu sobre Cervera
des de l'arbre de la Creu:
*Oh Sant Crist, noble senyera,
nostres precs sempre escolteu.*

GOIGS EN LLOANÇA DEL GLORIOS APOSTOL SANT PERE

PIETOSAMENT VENERAT A CERVERA, EN SA ESGLESIOLA BENEDICTINA DE
PLANTA RODONA, INTITULADA DE *SANT PERE GROS*, AIXECADA DURANT
EL SÈGLE XI ALS AFORES DE LA CIUTADA CIUTAT.

Puix Cervera us té per guia
des dels temps de l'antigor:
*Protegiu-nos nit i dia
amb l'espelot del vostre amor.*

Si bé en llar de gran pobresa
fou el vostre naixement,
abasteu l'alta riquesa
de coniuere amb Crist vivent.
Dels afanyis humans la via
resseguiu com pescador.
Protegiu-nos...

El pa de cada jornada
guanyàveu damunt la mar;
mar que tot sovint irada
no us dolia travessar.
En vostre cor s'escondia
mentre, l'excelsa llover.
Protegiu-nos...

Un jorn vau oír la crida
que remou vostre deí, i
i amb afany que no té mida
seguí el Mestre Diví.
La vostra ànima es confia
de qui és l'amie millor.
Protegiu-nos...

Per sempre sereu la dura
penya que l'ona bat fort,
i també el mur fort que atura
de l'infern la gran dissort.
TU ES PETRUS us diria
amb afeite el Redemptor.
Protegiu-nos...

Per tres cops Ell us demana
si és cert que l'estimeu...
Vostre resposta no és vana:
- Senyor, prou que ho sabeu!
En Vós l'Església tindria
son més inclit defensor.
Protegiu-nos...

Mes amb tot, quan cau la hora
de turmentar el Fill de Déu,
si la vostra ànima plora
és també cort que el negueu.
O vostre cor com glacial
i als llavis, quina amargor!
Protegiu-nos...

Car just que el gall cantava
en aquella trista nit,
sentida pena brollava
en vostre cor pnedit.
Qui pogués i qui podria,
fer enllà el covard temor!
Protegiu-nos...

Decidit marxeu vers Roma
on impera el dur tirà,
i esclariu la fosca broma
que és glòria del món pagà.
Amb vostra parla hi creixia
l'arbre sant ple d'ufanor.
Protegiu-nos...

La sembrada ja finida,
i el poble ja adoctrinat,
el tirà us cerca la vida
i prest sou crucificat.
Vostre martiri enaltia
l'arbre sant ja tot en flor.
Protegiu-nos...

O Sant Pere que en la glòria
per nostra Ciutat vetlleu,
feu que en la nostra memòria
regni sempre el nom de Déu.
Vostre mà serà la guia
que ens durà a la fi millor.
Protegiu-nos...

Puix Cervera en Vós confia
des dels temps de l'antigor:
*Protegiu-nos nit i dia
amb l'espelot del vostre amor.*

Y. Tu ets Pere. R. I damunt d'aquesta pedra edificaré ma Església.

P R E G U E M

*Oñ Déu, que a l'entregar al teu Apòstol Sant Pere les claus del regne dels cels li vas concedir potestat de
lligar i deslligar; concedeix-nos que, amb l'auxili de ta intercessió ens deslliurem de les lligadures dels
nostres pecats. Que visis i regnes amb Déu Pare en unitat de l'Esperit Sant Déu per tots els
segles dels segles. R. Amen.*

Edició estampada en agradosa recordança de l'Exposició que l'autor va fer de sos GOIGS a la
CASA DE CULTURA DE LA CAIXA DE PENSIONS PER A LA VELLESA I D'ES-
TALVIS de Cervera, durant les diades nadalenques de l'any 1972.

Text per Ricard Vives i Sabaró, autor del dibuix central que interpreta la imatge de Sant Pere tallada en
fusta per Tomàs Padró durant el segle XVIII.

*Confia-hi-hi, dedicat al bon amic en prop M. Riquieu de Cervera,
President de la Dissociació de l'Arca R. Vives des-1971*

- El 1957 publica els goigs núm. 136 amb una nova xilografia, feta per ell mateix, dedicats a la imatge del sant venerada a la cova submarina de la Punta del Miracle, a la costa tarragonina. El text és una bona composició del poeta reusenc Xavier Amorós, en el que també s'hi encasten, harmoniosament, algunes estrofes del text tradicional.

- El 1961 edita el núm. 216 amb el text clàssic i una altra xilografia també feta seva. L'edició va destinada a la Confraria de Sant Magí Màrtir, que radica a Santa Maria del Mar de Barcelona.

- El 1963 fa una segona edició del núm. 136 amb el text de Xavier Amorós, porta el núm. 280.

- Al cap de deu anys, el 1973 publica l'edició 717 destinada a la Brufaganya, amb un bell i nou text de J. Segura Lamich.

- En el mateix any i en els inicis del següent treu a la llum dues carpetes idèntiques, una, la destinada a la Confraria de Barcelona, amb notes de Josep Camins al dors, i l'altra, per al santuari de la Brufaganya, amb notes de Mn. Vicenç Morera. Llevat dels dos últims exemplars que porten xilografies seves, en els altres utilitzà boixos antics del sant, molts d'ells desconeguts fins ara, amb aquestes xilografies exhumà i divulgà una bella iconografia maginiana, en gran part, desconeguda del públic.

- L'any 1978 publicà els goigs núm. 983 en commemoració de l'Exposició dels seus goigs a Madrid, que havia estat promocionada per l'associació de tarragonins residents en aquella ciutat. El text, és el clàssic.

- El mateix any n'imprimeix uns altres, sense localització, amb els mateixos trets de l'anterior, són el número 984.

- El 1982 fa una altra edició del mateix text, el full núm. 1131, amb una xilografia antiga a tota plana i, al dors, els goigs. Eixí en commemoració de l'Exposició de la seva obra gogística realitzada aquell mateix any a l'Hotel Làuria de Tarragona.

- I encara, el mateix any, n'imprimeix l'última, la núm. 1133 que correspon al dors de l'anterior.

Ricard Vives i Sabaté, amb la seva obra, ajudà també a redreçar el país. Tot i que els seus fulls presenten de vegades una certa monotonia, tenen una marca d'artesania i un encís especial, s'hi veu l'empremta del seu art. I, indubtablement, són una fita interessantíssima de la gogística catalana.

El seu record perdurarà anys i anys en les seves edicions.

Autoretrat xilogràfic.